

Els artigaires

La majoria dels nostres vocabularis de barbarismes recullen el verb "roturar", per a substituir el qual proposen *rompre* i *artigar*. Els nostres diccionaris d'equivalències (castellà-català) hi afegeixen *emprimar*, *esòancar*, *desermar* i *eixarmar*, però cap d'ells, certament, no admet "roturar", que és, sens dubte, un castellanisme, tal com es diu, explícitament, en el comentari que hi dedica el Diccionari Alcover-Moll, que el recull en el seu articulat: "verb que porten el diccionari Labèrnia i Griera Tr. [Tresor de la llengua...] és un castellanisme poc usat: el vertader mot català és *rompre* (la terra amb l'arada)". Ens sorprèn molt, doncs, que en un tot recent text de divulgació històrica, que creiem que ha conegut una gran difusió, aparegui encara aquest verb "roturar", que una revisió lingüística sense subte massa precipitada no hi ha aconseguit d'eliminar. Els llibres d'història antiga del nostre país, i àdhuc sovint alguns d'història relativament moderna, quan són llibres que no es limiten a la narració d'episodis externs (batalles, biografies de reis, etc.), sinó que expliquen les vicissituds i les formes de vida dels pobles establerts en aquesta terra, no deixen mai de referir-se a aquest fet tan important: la conquesta de noves superfícies aptes per al conreu, arrencades al bosc, als ermots o a la garriga. I ho solien fer per mitjà dels verbs *artigar* o *rompre*, amb l'ús subsegüent dels derivats d'aquests verbs, *aruga*, *artigaire* i *artigament*, i *rompuda* i *rompudaire*, tots ells de significació evident. Fullegem els que en aquest moment tenim més a mà, *Els precedents antics a la història de Catalunya*, de R. d'Abadal, i *Catalunya mil anys entera*, de P. Bonassie, i hi llegim, en el primer, *rompre* i *rompude*, i en el segon, *artigar*, *artigaire*, *artigament*, *eixarmar*... Aquest és l'ús que coneixem, que recordem molt bé de nombroses lectures sobre aquest tema, i que ara contradïu, lamentablement, el text a què hem al·ludit.

Hi ha, encara, mots d'altres famílies, com *boïgar* i *boïgaire*, o com *arrabassar* i *arrabassada*, que corresponen al mateix camp de significació. Els grans diccionaris de la llengua, com l'Alcover-Moll i l'etimològic de Coromines, aporten moltes dades quant al sentit precís, localització, documentació, etc., de cada un d'aquests mots, que tenen com a comú denominador la idea d'obtenció d'una nova terra de conreu.

Albert Jané